

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2010 vp

Hallituksen esitys Euroopan unionin jäsenvaltioissa annettujen tuomioiden huomioon ottamisesta uudessa rikosprosessissa tehdyssä neuvoston puitepäätöksessä edellytetyksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä joulukuuta 2009 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Euroopan unionin jäsenvaltioissa annettujen tuomioiden huomioon ottamisesta uudessa rikosprosessissa tehdyssä neuvoston puitepäätöksessä edellytetyksi lainsäädännöksi (HE 261/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriö
- käräjätuomari Kari Lappi, Helsingin käräjäoikeus
- ylitarkastaja Tuuli Eerolainen, Valtakunnan-syyttäjänvirasto

- toimialajohtaja Marjatta Syväterä, Oikeusrekisterikeskus.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sisäasiainministeriö
- Rikosseuraamuslaitos
- Suomen Asianajajaliitto
- professori Kimmo Nuotio.

Viitetiedot

Hallituksen esitys perustuu neuvoston puitepäätökseen Euroopan unionin jäsenvaltioissa annettujen tuomioiden huomioon ottamisesta uudessa rikosprosessissa. Lakivaliokunta on antanut puitepäätöksen valmisteluvaiheessa lausunnot LaVL 17/2005 vp ja LaVL 18/2006 vp (U 25/2005 vp).

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia, Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annettua lakia sekä kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annettua lakia. Lakeja ehdotetaan muutettaviksi niin, että rikoslain säännöksiä aikaisemmin tuomitun vankeusrangaistuksen huomioon

ottamisesta ja aikaisemmin tuomitun yhdyskuntapalvelurangaistuksen huomioon ottamisesta voidaan soveltaa tapauksissa, joissa aikaisempi rangaistus on tuomittu Euroopan unionin jäsenvaltiossa, Islannissa tai Norjassa.

Esitys perustuu neuvoston puitepäätökseen Euroopan unionin jäsenvaltioissa annettujen tuomioiden huomioon ottamisesta uudessa rikosprosessissa. Puitepäätöksen mukaan jäsen-

valtioiden on toteutettava sen noudattamiseksi tarvittavat toimenpiteet viimeistään 15 päivänä elokuuta 2010. Lait ovat tarkoitetut tulemaan

voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen tarkoituksena on panna Suomessa täytäntöön neuvoston puitepäättös Euroopan unionin jäsenvaltioissa annettujen tuomioiden huomioon ottamisesta uudessa rikosprosessissa (2008/675/YOS). Puitepäättös edellyttää, että toisissa jäsenvaltioissa annetut tuomiot otetaan rikosoikeudellisessa menettelyssä huomioon samassa määrin kuin vastaavat kansalliset tuomiot. Puitepäättös perustuu nk. vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle, jota pidetään unionin rikosoikeudellisen yhteistyön kulmakivenä. Kyse ei siten ole jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen yhdenmukaistamisesta, vaan toisissa jäsenvaltioissa annetut tuomiot otetaan huomioon kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Suomen oikeudessa ei ole vallalla yleistä kieltoa ottaa huomioon ulkomailla annettuja rikostuomioita. Ulkomainen tuomio voidaan siten jo nykyisin ottaa huomioon sovellettaessa säännöksiä, joissa annetaan oikeusvaikutuksia aikaisemmalle rikollisuudelle. Esimerkiksi rangaistuksen mittaamisessa ja rangaistuslajin valinnassa aikaisempi rikollisuus voi johtaa rangaistuksen koventamiseen tai vankeusrangaistuksen tuomitsemiseen ehdottomana. Suomen lainsäädäntöön sisältyy kuitenkin kaksi nimenomaista kieltoa ottaa ulkomainen tuomio huomioon. Kielloista seuraa se, että vieraassa valtiossa määrättyyn seuraamukseen ei voida soveltaa rikoslain (39/1889) 7 luvun säännöksiä yhteisen rangaistuksen määräämisestä eikä aikaisemman lain säännöksiä rangaistusten yhdistämisestä. Hallituksen esityksen mukaan puitepäättöksen täytäntöönpano edellyttää kyseisten kieltojen poistamista siltä osin kuin kyse on Euroopan unionin jäsenvaltioissa annetuista tuomioista. Tämän vuoksi esitetään lainmuutoksia, jotka mahdollistavat sen, että toisessa jäsenvaltiossa

samoin kuin Islannissa tai Norjassa annettu tuomio voidaan ottaa huomioon rikoslain 7 luvun 6 ja 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla uutta rangaistusta määrättäessä rangaistusta alentavana tai lieventävänä seikkana. Lakivaliokunta on jo puitepäättösehdotuksen valmisteluvaiheessa antamassaan lausunnossa todennut, ettei se vastusta Suomen lainsäädännön muuttamista tällä tavoin (LaVL 18/2006 vp). Siten valiokunta puoltaa esitettyjä lainmuutoksia. Mainituilla muutoksilla voidaan vähentää sen merkitystä, missä valtiossa rangaistus on määrätty ja missä tuomitsemisjärjestyksessä suhteessa Suomessa käsiteltävään rikosasiaan. Tämä edistää rikoksesta syytettyjen yhdenvertaista kohtelua.

Lakivaliokunta korostaa, että toisessa jäsenvaltiossa annetun rikostuomion huomioon ottaminen edellyttää, että kansallisella viranomaisella on tieto kyseisestä tuomiosta ja epäilyn aikaisemmasta rikollisuudesta. Saadun selvityksen mukaan tuomiotietojen vaihtamiseen jäsenvaltioiden välillä liittyy nykyisin vakavia ongelmia, sillä tietojen vaihto ei ole säännönmukaista ja luotettavaa. On valitettavaa, ettei nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen taustalla oleva puitepäättös tuo samalla muutosta tietojen vaihdon nykytilaan. Valiokunta toteaa kuitenkin tyytyväisyydellä sen, että tilanne tulee lähitulevaisuudessa paranemaan, sillä neuvosto on jo antanut puitepäättöksen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä (2009/315/YOS) ja tehnyt päätöksen eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän perustamisesta (2009/316/YOS). Jäsenvaltioiden on toteutettava mainitun puitepäättöksen ja päätöksen edellyttämät toimenpiteet viimeistään huhtikuussa 2012.

Esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukai-

sena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 16 päivänä helmikuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Janina Andersson /vihr	Sanna Lauslahti /kok
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Outi Mäkelä /kok
	Kalle Jokinen /kok	Markku Rossi /kesk
	Oiva Kaltiokumpu /kesk	Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
	Ilkka Kantola /sd	Tero Rönni /sd
	Sampsa Kataja /kok	Kari Uotila /vas
	Krista Kiuru /sd	vjäs. Katja Taimela /sd.
	Jari Larikka /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila.